

Jan-Olof Aggedal. *Mer livsform än yrke: Människan och biskopen Per-Olov Ahrén.* Lund: Stiftshistoriska sällskapet i Lunds stift. 2020. 169 s.

Med anledning av att det 2020 var fyrtio år sedan Per-Olov Ahrén (1926–2004) vigdes till biskop i Lunds stift har dess stiftshistoriska sällskap låtit docenten i praktisk teologi, kontraktsprosten, tillika sällskapets ordförande, Jan-Olof Aggedal, skriva en kortare biografi över Ahrén.

Det fanns en tid då det var mer eller mindre självklart att skriva biskopsbiografier. Nu för tiden är genren, i alla fall ur en akademisk synvinkel, satt på undantag även om Jonas Jonsons biografier över Nathan Söderblom (1866–1931) och Gustaf Aulén (1879–1977) och Maria Eckerdals böcker om Yngve Brilioth (1891–1959) utgör exempel på värdefulla undantag.

Mot bakgrund av att det inte finns mer ingående minnesteckningar av Ahrén är Aggedals biografi välkommen och angelägen. Boken är huvudsakligen kronologiskt uppbyggd. I ett inledande kapitel tar Aggedal upp Ahréns frikyrkliga bakgrund, konfirmationstid, prästkallelse samt universitetstid. I detta kapitel möter också en kort reflektion över hur Ahrén även senare i livet var på privatplanet och hur han värnade sitt familjeliv.

Därnäst följer ett kapitel med rubriken ”Docenttiden 1962–1971”. Detta förefaller ha varit perioden under vilken Ahrén på allvar grundlade sin kyrkliga karriär. Han kom då till exempel tidvis att arbeta nära ärkebiskop Gunnar Hultgren (1902–1991) och biskopsmötet, särskilt när det gällde utbildningsfrågorna och den vittomfattande och utdragna kyrka-stat-frågan, i vilken Ahrén redan med sin avhandling *Kyrkomöte och synodalförfattning: En studie i svensk kyrkoförfattningsdebatt 1827–1956* (1956) positionerat sig som en av landets ledande experter.

Det tredje kapitlet fokuserar på Ahréns tid som domprost i Lund 1971–1980. Därpå följer det kapitel som upptar ungefär två tredjedelar av framställningen, nämligen det

kapitel i vilket Aggedal belyser Ahréns biskopstid (1980–1992). I ett kort kapitel behandlas Ahréns tid efter det att han lämnat biskopsstolen för pensionärstillvaron. Här nämns bland annat Ahréns betydelse för grundandet av ett stiftshistoriskt sällskap i Lunds stift. Boken avslutas med en käll- och litteraturförteckning.

En av de stora förtjänsterna med Aggedals biografi är att han tydligt kontextualiserar Ahrén. I många delar blir biografien en praktisk-teologisk introduktion till delar av Svenska kyrkans tro och liv under senare hälften av 1900-talet. Framställningen rymmer flera utvecklingar om utvecklingen i Svenska kyrkan under denna tid, vilket givetvis är till stor hjälp för den läsare som inte är kyrkohistoriskt bevandrad. Ahrén står under 1960-, 1970- och 1980-talen i de kyrkliga händelsernas centrum. Han får relativt snabbt ett omfångsrikt svenskkyrkligt kontaktnät, är väl ansedd av biskoparna och har flera viktiga utredningsuppdrag. Ahrén är med när den rikskyrkliga organisationen så som vi känner den i dag kommer till och byggs ut, han är med och utformar den gällande evangelieboken, han är tongivande i kyrka-stat-frågan och han är en av arkitekterna bakom prästutbildningen så som den i stort alltjämt ter sig. Ahrén har deltagit och inte sällan varit drivande i en rad olika sammanhang som fått stor betydelse för kyrkans praktisk-teologiska uttryck.

Det är i stora stycken en framgångssaga som Aggedal bjuder på och det som skaver i denna karriär – kritik eller påhopp – ges inte mycket utrymme. Kanske fanns det få hinder men en annan tolkning är att Ahrén var en reformtillvänd byråkrat som gick med strömmen. Troligen ligger det något i det av Aggedal anförda citatet ur *Sydsvenskan* våren 1986 där Gustaf Wingren (1910–2000) karaktäriserar Ahrén och bland annat framhåller att Lundabiskopen inte håller ”några stora och märkliga tal”, utan att han ”bara tar ställning, enkelt och rakt”; en strategi som verkar ha varit framgångsrik (s. 96). Dessa ledaregenskaper, och de utmaningar

som möter då en stor organisation ska styras, hade gärna fått behandlas mer ingående.

Aggedals porträtt av Ahrén är kontextrikt och biskopen blir stundtals det prisma genom vilket vi ser det svenskkyrkliga sena 1900-talets organisatoriska historia. Man måste nog dessvärre tillstå att Aggedals biskopsporträtt saknar djup. När Ahrén fokuseras blir det tämligen endimensionellt. Ahréns karriär – och den måste betecknas som en kyrklig kometkarriär – och hans olika tjänster och uppdrag presenteras ganska ingående men det är inte alltid som vi når fram till biskopens bevekelsegrunder eller drivkrafter. Ett exempel på detta återfinns på sida 138, där författaren beskriver Dalai Lamas besök i Lund och domkyrkan 1988. Det är uppenbart att Ahrén i egenskap av biskop inte vill bidra till uppmärksamheten kring detta evenemang och att han krumbuktar sig för att kunna överlåta värdskapet till någon annan. Den initierade läsaren kan förstås gissa sig till orsakerna, men det hade varit värdefullt om Aggedal i stället lett läsaren vid handen och redogjort för orsaken till de ”delade känslor” som biskopen uppenbarligen hade inför denne långväga gäst.

Kan det förhålla sig som så att Aggedal helt enkelt – kanske av pietet mot sin vigningbiskop och dennes efterlevande – duckar för vissa frågor? Det är tydligt att författaren är av åsikten att även en biskop måste få ha ett privatliv. Samtidigt konstaterar han att just privatlivet ”präglar i långa stycken biskopen som person och ledare”. Avsnitten ”I det sociala vimlet” (s. 20–22) och ”Personen och ledaren” (s. 140–142) vittnar om att det finns mer att säga om just människan Per-Olov Ahrén. Möjligen hade en inledande presentation av det källmaterial som ligger till grund för studien gett vid handen att det är omöjligt att komma åt dessa sidor hos biskopen. Kanske finns det i nuläget helt enkelt inte tillgång till källmaterial som privata brev med mera för att skriva en, så långt det nu går, heltäckande biografi.

Endast på några få ställen i boken framträder en principfast biskop. Ett sådant exempel

gäller frågan om prästvigning av kvinnor, där Ahrén tydligt tar ställning för reformen. I vissa kretsar var en sådan hållning inte oportun under den tid som Ahrén var aktiv som domprost och biskop, och således borde Ahrén rimligen behandlat frågan teologiskt och även kunnat argumentera teologiskt i linje med det av kyrkomötet 1958 fattade beslutet. Hos Ahrén tycks det hela, om vi ska tro Aggedal, dock ha reducerats till en ordningsfråga. Kanske är det sant, i alla fall ytligt sett. När Ahrén blev biskop var beslutet att öppna prästämbetet för kvinnor sedan länge fattat och kanske var han helt enkelt mån om att få slut på käbblet. I ett sådant läge är det lätt att hänvisa till rådande regelverk.

Boken lämnar en del i övrigt att önska vad gäller korrektur och detaljer. Ibland blir man som läsare något förvirrad, så till exempel på sida 11, där man får reda på att Ahréns unge konfirmationspräst Yngve Iversson (1913–2005) föddes 1927, det vill säga ett år efter Ahrén själv föddes. Det förefaller väl ungt, men som tur är får läsaren korrekt levnadsdata för Iversson längre fram i boken (s. 87). Underligt är det också att Ahrén på sida 124 sägs ha lämnat över biskopsuppdraget till ”efterträdaren Christina Odenberg”. I ögonen fallande är också den i boken genomgående underliga avstavningen, vilken rimligen endast kan bero på en olycklig inställning i ordbehandlingsprogrammet eller förskjutningar i texten just innan tryck.

Jan-Olof Aggedals biografi över Per-Olov Ahrén har sitt stora värde i att den ingående behandlar Ahréns gärning såsom biskop i Lund 1980–1992 och tydligt relaterar hans handlande till centrala stråk i Svenska kyrkans omvälvande samtidshistoria; en historia som Ahrén själv delvis var med om att forma. Som läsare lämnas man – apropå undertiteln – emellertid ganska ovetande om människan Ahrén. Det är synd, eftersom den delen är nog så spännande och viktig i en biografi.

*Alexander Maurits
TD, Lund*

DOI: 10.51619/stk.v97i2.23196